

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Pečnina za osemle SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, za mesec 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in tož se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici šte. 28. Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.958.

LETO XI.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v torek, dne 14. avgusta 1928.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 96.

Legitimacije za trgovske potnike.

Obveznost legitimiranja pri zbiranju naročil. — Posebne legitimacije za trgovske potnike.

Ministrstvo trgovine in industrije je z naredbo, ki stopi v veljavo 19. t. m., uvedlo obveznost legitimiranja oseb, ki iščejo naročila na blago v zmislu obstoječih predpisov. Po naredbi se morajo legitimirati tako lastniki trgovskih, industrijskih in obrtnih podjetij, kakor tudi potniki, če iščejo naročila. Za lastnike podjetij ni v zmislu naredbe predpisana posebna legitimacija, ampak je dovolj, če pri nabiranju naročil na zahtevo oblastnih organov pokažejo kako listino, na podlagi katere morejo dokazati, da imajo pravico za izvrševanje obrti. Za trgovske potnike pa se uvedejo posebne obvezne legitimacije, koje morajo nositi pri svojem poslovanju vedno s seboj in jih morajo organom pristojnih oblastev na vsakokratno zahtevo tudi pokazati.

V primeru, da potnik legitimacije nima pri sebi, mora po naročilu oblastnega organa svoje poslovanje takoj prekiniti, vse dokler si ne pribavi legitimacijo. Za primer pa, da se sploh ne more legitimirati z veljavno legitimacijo, ga mora oblast kaznovati po predpisih obrtnega reda.

Če se ugotovi kaka zloraba z legitimacijami, se mora legitimacijo vzeti in predložiti oblastu v svrhu kazenskega postopanja.

Za legitimiranje inozemskih trgovcev, industrijcev, obrtnikov in njih potnikov, kakor tudi za legitimiranje lastnikov trgovskih, industrijskih in obrtnih podjetij s stajališčem v naši državi in njih potnikov v inozemstvu, so merodajna določila trgovskih pogodb. Inozemskim potnikom, ki se legitimirajo z legitimacijo, ki je predpisana v zmislu trgovskih pogodb, ni treba, da bi imeli za izvrševanje svojih poslov v naši državi še posebno legitimacijo, kakor je predpisana za domača podjetja.

Legitimacije izdaja za trgovske potnike pristojna trgovska, obrtniška in industrijska zbornica okoliša, v katerem se nahaja stajališče obrta.

Prošnjo za izstavitev legitimacije mora predložiti pismeno lastnik obrata (trgovine) sam. V prošnji mora navesti ime, priimek, leto in kraj rojstva, stalno bivanje, visokost trgovskega potnika, barvo las in oči in posebna znamenja.

V prošnji je tudi natanko navesti obrat, za kojega se zahteva legitimacija. Priložiti je tudi nekartonirano sliko potnika.

Legitimacije se morajo izdati samo na uradno izdanih tiskanih formulirjih. Prošnjo je zavrniti, če ne vsebuje vseh gori navedenih podatkov in če prosilec nima obrtnega lista sploh. Razen tega je prošnja za legitimacijo odbiti tudi v primeru, da je oseba, za katero se zahteva legitimacija, obsojena radi zločina, radi prestopka iz koristoljublja ali proti morali, ako po prestani kazni niso še pretekla 3 leta in če se more z ozirom na osebne prilike obsojenca v zvezi z dejanjem, radi katerega je obsojen, predpostavljati, da bo svoj posel zlorabljal za ponavljanje takih kaznivih dejanj, nadalje če je bila dotična oseba že ponovno kaznovana radi kršitve predpisov o zbiranju na-

ročil in končno če je dotična oseba pod policijskim nadzorom.

Če se prošnja odbije, se mora v sklepu navesti tudi razlog. Proti negativni rešitvi prošnje se lastnik lahko pritoži v roku 15 dni na ministrstvo trgovine in industrije. Pravico pritožbe ima tudi trgovski potnik.

V sklepu, po katerem se potnikom legitimacija odvzame, je obenem naročiti, da se legitimacija takoj vrne zbornici, ki jo je izdala. Za primer, da se to ne zgodi v določenem roku, zahteva zbornica vrnitev potom policijskih oblasti.

Legitimacija se izda za leto dni in velja za področje cele države. Legitimacije ni potreba vidirati niti pri državnih oblastih, niti kakih drugih ustanovah. Če se službeno razmerje prekine, izgubi legitimacija svojo veljavo. Če se službeno razmerje konča, mora lastnik legitimacije to takoj prijaviti zbornici, ki je izdala legitimacijo, a obenem mora po možnosti legitimacijo tudi takoj vrniti.

Za nabiranje naročil veljajo predpisi obrtnega reda (glej »Trgovski list šte. 94, z dne 9. avgusta t. l.).

Za trgovce z dragulji, ki imajo sedež obrata v naši državi, odnosno za njih potnike, ki smejo v zmislu zakona nositi s seboj poleg blagovnih vzorcev tudi blago, so se uvedle posebne legitimacije, ki jih izdaja kontrola mer in dragocenih metalov, pristojna po kraju, v katerem ima dotični trgovec svoje obratovališče.

Gornja naredba stopi v veljavo dne 19. t. m. in morajo torej od tega dneva naprej imeti vsi trgovci, obrtniki in industriji, ki sami iščejo naročila pri strankah, katerokoli listino (obrti list ali overeno kopijo istega, potrdilo zbornice i. dr.), s katero dokazujejo, da imajo pravico za izvrševanje obrta, trgovski potniki pa morajo imeti legitimacije, ki odgovarjajo gornjim predpisom.

SVETOVNA TRGOVINA 1927 NARASLA ZA 5 Odstotkov.

Urad ameriškega trgovskega ministrstva poroča zaključne podatke mednarodne trgovine za leto 1927. Skupni eksport 23 najpomembnejših držav se je dvignil v preteklem letu za 4,5%; ta dvig ima tem večji pomen, ker so se cene na vsem svetu v preteklem letu precej znižale. Pri tem se je dvignil eksport v prvi vrsti v drugem četrtletju, in sicer za več kot 10 odstotkov; proti koncu leta je bil prirastek zopet manjši. Značilno je, da poteka gibanje svetovne trgovske vsebine za import in eksport skoraj enako; kajti ves import se je dvignil za 5,1%. Tudi pri importu je doseglo naraščanje svoj višek v drugem četrtletju. Anglija je proti deprezijskemu letu 1926 povečala eksport za 7,1%, a import se je zmanjšal za 2%. Zedinjene države izkazujejo navedeno 5,6%; a to ni posledica konjunkturalnih vzrokov, temveč posledica nižjih cen kavčuka.

IZVOZNE IN UVOZNE PREPOVEDI.

Pisali smo svoj čas, da Amerika ni podpisala dodatnega dogovora glede odprave uvoznih in izvoznih prepovedi. Sedaj je pa tudi Amerika podpisala in manjka samo še podpis Bolgarije. Od 29 držav ostane torej samo še ena. Bolgariji je določen rok za podpis do 31. t. m. Ameriški podpis pa ne velja za posebno konvencijo o obnovi proste trgovine na mednarodnem trgu kosti in kož.

GOSPODARSKI POLOŽAJ OGRSKE.

Julijsko poročilo Britansko-ogrške banke pravi: Dobra letina vpliva na vse gospodarsko življenje Ogrske na najugodnejši način. Najbolj neposredno se pozna ta vpliv v industriji poljedelskih strojev, v kemični industriji, ki dobavlja umetna gnojila, in v tekstilni industriji. Že sedaj znanu je mlinska industrija kljub carinskopolitičnim težkočam zvišano stopnjo zaposlenosti. Drug važen činitelj za razvoj, ki ga je pričakovati v drugi letošnji polovici, je oni veliki dotok kapitala, ki bo na razpolaganje za namene industrijske in poljedelske produkcije. Dotok kapitala iz inozemstva in domača investicijska politika bosta poživila vso produkcijo. V posameznih industrijskih panogah se vršijo že z ozirom na pričakovana večja naročila primerne priprave. Tudi voditelji tekstilne industrije računajo z dvigajočo se tendenco. Danes zaposluje ogrska tekstilna industrija 40.000 delavcev in so njeni izdelki uvoz izdatno znižali. Spomnimo se še, da v predvojnem času na Ogrskem ni bilo skoraj nobene tekstilne industrije in da se je Ogrska tozadevno krila z importom iz Avstrije in Nemčije. — Konjunktura je kazala v drugi polovici lanskega leta znake poslabšanja, ki se je raztegnilo tudi na prvo polovico tekočega leta. Letošnja dobra letina je pa nakupno moč dežele zopet poživila, in obstoji zato upanje, da bo sledila po mesecih slabe kupčije doba boljše kupčije. — O ogrskem pridelku smo govorili že parkrat na drugih mestih.

ŠPANSKA EKSPORTNA BANKA.

Na kratko smo ustanovitev te banke za zunanjo trgovino že naznanili. Sedaj poroča madridski dopisnik »Voss. Ztg.«, da je ministrski svet ustanovitev dovolil. Poleg glavnice v znesku 150 milijonov peset bo dala država brezobrestni predjem 15 mil. peset in donesek 10 milijonov, razdeljen na 5 let. Obenem namerava banka osnovati skupaj z državo eksportno kreditno zavarovanje z glavnico 6 milijonov peset; 4 milijone bo dala država, 2 milijona banka.

»Ljubljana v jeseni.«

Poljedelski stroji in orodje bo tvorilo ob letošnji jesenski pridelitvi Ljubljanskega velesejma od 1. do 10. septembra posebno razstavo, da bo tako ustrezno glede izbire mnogoštevilnim kmetskim gospodarjem, ki bodo prišli na ogled. Uprava velesejma vabi vse tverde, ki se bavijo z izdelovanjem ali prodajo poljedelskih strojev in orodja, da se poslužijo te prilike in se čimpreje prijavijo kot razstavljalci k udeležbi. Cene prostorom so postavljene tako nizko, da se vsakemu izplača. Pišite takoj na upravo velesejma v Ljubljani.

Ljubljanska borza.

Tečaj 13. avgusta 1928	Povpr. ševanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Amsterdam 1 h. gold. . .	—	22-8325
Berlin 1 M	13-5430	13-5730
Bruselj 1 belga	—	7-9178
Budimpešta 1 pengő	—	9-9243
Cunih 100 fr.	1094-10	1097-10
Dunaj 1 šilling	8-0165	8-0465
London 1 funt	275-96	276-76
Newyork 1 dolar	56-8250	57-0250
Pariz 100 fr.	221-41	223-41
Praga 100 kron	168-30	169-10
Trst 100 lir	236-60	238-60

Ivan Mohorič:

Utisi s pota po Nemčiji.

Razstava tiska v Kolinu.

Namen mednarodne razstave tiska je bil prikazati svetu sliko kulturnega in gospodarskega pomena tiska v vseh pojavih dnevnega življenja, pokazati celotno življenje novinarstva in vseh pomožnih obrtov, njegov vpliv tesno povezanost s kulturnim in gospodarskim razvojem in napredkom narodov, njegovo današnjo tehniko in organizacijo, s katero registrira politične, socialne in gospodarske dogodke in pojave in jih z objavo stav v službo in v posest najširših krogov javnosti. Ni bil torej namen privedi razstavo za ozek okvir strokovnih interesentov. Zato mora ta razstava vsakogar zanimati. Že kulturno-historični oddelek kaže borbe in težave razvoja poročevanja in pozneje tiska, njegove primitivne postanke in razvoj.

Toda jedro razstave je moderno novinarstvo, dnevnik in časopis. Razstava nudi vpogled v sestavo in ustrojstvo vodilnih nemških dnevnikov in sicer v upravnništvo, oglasništvo in komplicirano obratno organizacijo, nato je nazorno prikazana vsa strokovna reorganizacija tiska v Nemčiji. Meni se je zdel posebno interesanten oddelek nemške državne pošte in državnih železnic, kjer je bilo razstavljeno vse, kar zmore tehnika najnovejšega na polju izpopolnitve poročevalne službe in hitre odpreme časopisja.

Velik, s številnimi električnimi napravami razsvetljen prostor, prikazuje nazorno organizacijo poročevalne službe na naši zemeljski obli. Vrsta slik in aparatov tolmači obiskovalcu vlogo fotografije, kinematografije, brezžičnega poročanja za moderni dnevni tisk. Zelo bogati ste skupini knjigovodske obrti in grafike, posebno interesanten oddelek pa predstavlja skupina »Das werbe-wirksame Inserat«. Na nje se naniza cela vrsta drugih posebnih skupin, med katerimi bi bilo omeniti oddelek »žena in tisk«, akademik in tisk, nemški tisk v inozemstvu, vremenska služba in tisk itd. Nato sledijo razstavni oddelki nemške vlade, pruske državne vlade, zveze nemških mest in razstava poročevalnih uradov velikih mest.

Posebno pestro daje razstavi udeležba izvenevropskih držav, med njimi mogočne Severoameriške združene države, Španije, srednje- in južno-ameriških držav ter končno indijski, japonski, kitajski oddelek.

Gospodarski pomen razstave leži v tem, da nudi v ogromnih čitalnicah in mnogoštevilnih informacijskih oddelkih obiskovalcu možnost, da se vsak v svoji stroki poslovno lahko zelo temeljito informira o nabavnih virih in prodajnih prilikah za vse predmete, ki ga interesirajo.

Ideja privedi to mednarodno razstavo v Kolinu je bila zelo posrečena, ker veže danes Kolin 87 parov brzovlakov na dan z vsemi važnejšimi mesti na kontinentu, dočim vrši bližnji lokalni promet še 133 nadaljnjih vlakov, ki odhajajo dnevno s kolinskih kolodvorov.

Močan je utis, ki ga zapusti ta razstava obiskovalcu, četudi smo Slovenci za naše skromne in majhne razmere glede tiska v zadnjem času lepo napredovali in se lahko na vsaki mednarodni reviji z njim pokažemo. V nemškem tisku se zrcali vsa mogoča

nost komplicirane strukture nemškega gospodarstva in mislim, da se bo vsak od naših obiskovalcev na tej razstavi mnogo naučil ter jo zapustil poln novih bogatih iniciativ in dojmov.

Izmed inozemskih razstavnih prostorov je po svoji originalni priredbi najbolj interesanten paviljon USSR. V tem paviljonu bi brezdvoma našega ministra zunanjih in notranjih zadev interesirala statistika s kolikimi organizacijami in edinicami v Jugoslaviji stoje Sovjeti v stiku. Mogoče, da je nekaj propagande na tem, vse-kakor se mi zdi številka, če se ne motim 287, dokaj znatna. Historičen oddelek Sovjetskega paviljona prikazuje razvoj revolucionarnega tiska v toku zadnjih 25 let izza dobe caristične Rusije preko dekabrstov do boljševikov. Ta tisk se je moral posluževati po večini ilegalnih tiskarn, kakor kažejo tudi razni vzorci in spomini iz te dobe.

Največji del razstave pa je posvečen sedanjemu sovjetskemu tisku. V USSR izhaja 559 dnevnikov najrazličnejših vrst, dalje 1300 periodičnih publikacij in letno do 40.000 knjig. Celotno se vsi ti produkti tiskajo v 65 različnih jezikih. Sovjetski tisk je danes brezdvoma eno izmed najvažnejših sredstev, na katerega proletarijat in kmetstvo delavstvo gradi in preko katerega oblikuje socializem. Glavna naloga sovjetskega tiska je, da podpira delavno ljudstvo pri zgradbi socialistične države. Zato se v vseh publikacijah zrcali mnogostranost in originalnost problemov reševanja te težavne naloge. Sovjetski tisk je obenem propagator in organizator, ki zbira okrog sebe mase, da bi pripomogel sovjetskim oblastim k praktični uresničitvi socialističnih idej. Težko se človek loči od te interesantne zbirke dokumentov novega sveta, nove gospodarske koncepcije in ureditve, ki je nam starokopitnim Evro-

pejem še nepojmljiva in o kateri so se lansko leto na mednarodni gospodarski konferenci v Ženevi Amerikanci ironično izražali, da predstavlja zanje vedno le še samo interesanten poizkus brez praktičnega pomena.

Predaleč bi vodilo, da navedem tu interesantne podatke o razvoju tiska v Združenih državah in v Angliji, kjer je imel vse tehnične predpogoje, da se dvigne do največje popolnosti. Hočem le na kratko omeniti, da naša sosedinja Madžarska ni zamudila prilike, da na tej razstavi potoži o krivicah, ki so jo zadele s trianonsko pogodbo. Njen razstaveni oddelek obsega historični del od leta 1472 počenši do modernih dob. Pred vojno je dosegel po statistiki razstavišča madžarski periodični tisk 2205 časopisov, katerih število se je po vojni skrčilo pod polovico na 1049. Pred vojno je Madžarska porabila za prebivalstvo od 20 milijonov duš mesečno 120 vagonov tiskarskega papirja za dnevni tisk, sedaj po vojni pa rabi za 8 milijonov prebivalcev 100 vagonov mesečno. Madžarski dnevnik so šteli leta 1914 106 milijonov izvodov, leta 1925 pa 82,2 milijona, tako, da pride povprečno na 10.000 duš ena časopisna izdaja. Leta 1914 se je ena tretjina madžarskega tiska tiskala v krajih, ki so danes pripadli drugim državam. Danes pripada na Madžarsko 1135 časopisov, na Rumunijo 210, na Češkoslovaško 118 in na Jugoslavijo pa 51. Interesantni so tudi podatki o razvoju knjižnic na Madžarskem. Po njih obstoja danes na Ogrskem 1500 ljudskih knjižnic in 40 kulturnih knjižnic ter je znašala letna produkcija novih knjig 1913. leta 2377, dočim je znašala leta 1926 pri samo 40% nekdanjega prebivalstva 3828, tako, da stoji po relativnem razmerju k številu prebivalstva Madžarska neposredno za Nizozemsko in Dansko.

Obrtno-nadaljevalno šolstvo v Sloveniji ob desetletnici osvobojenja.

(Nadaljevanje.)

V mariborski oblasti je bilo za minulo šolsko leto 1927/28 32 obrtno-nadaljevalnih šol, koje je obiskovalo 2359 vajencev in 605 vajenk, skupaj torej 2962 oseb. Pripravljalni razred je obiskovalo 627 moških in 135 žensk, I. razred 1065 moških in 276 žensk, II. razred 667 moških in 194 žensk. Po okrajih je bilo na šolah in sicer: iz Braslovca 63 moških in 22 žensk, skupaj 85; iz Celja 317 moških, 100 žensk = 417; Črna pri Prevaljah 22 moških, 12 žensk = 34; Dolnje Lendave 61 samo vajenci; Gomilskega 23 moških, 10 žensk = 33; Gornje Radgone 39 moških, 10 žensk = 49; Konjic 55 moških, 13 žensk = 68; Ljutomera 76 moških, 9 žensk = 85; Maribora 667 moških, 246 žensk = 913; Murske Sobote 124 moških, 25 žensk = 149; Muta-Vuzenica 39 moških, 3 ženske = 42; Ormoža 37 moških, 4 ženske = 41; Ptuj 149 moških, 32 žensk = 181; Rogatica 39 moških, 4 ženske = 43; Ruš 46 samo vajenci; Slovenjgradca 33 moških, 7 žensk = 40; Slovenske Bistrice 55, samo vajenci; Spodnje Poljskave 36 moških, 3 ženske = 39; Središče 54, samo vajenci; St. Jurija ob juž. žel. 33 moških, 7 žensk = 40; Sv. Lenarta v Slovenskih goricah 70 moških, 19 žensk = 89; Sv. Lovrenca na Pohorju 33 moških, 13 žensk = 46; Sv. Pavla pri Preboldu 24 moških, 6 žensk = 30; Šmarje pri Jelšah 16 moških, 5 žensk = 21; Smartnega ob Paki 26 moških, 13 žensk = 39; Šostanja 65 moških, 12 žensk = 77; Vojnika 38 moških, 3 ženske = 41, Vranjskega 32, samo vajenci; Zalec 66 moških, 18 žensk = 84; gostilničarska strokovna nadaljevalna šola v Celju je imela 5 moških, 5 žensk = 10 in v Mariboru 16 moških, 4 ženske = 20 in strokovna nadaljevalna šola za elektromonterje v Mariboru 26 vajencev.

Za preteklo šolsko leto so bili vajenci brez šole v Guštanju, Maren-

bergu, Turnišču v Prekmurju, Velenju in Vitanju. Z ozirom na okoliščine, v katerih se vzdržujejo nekatere šole je sploh čuda, da smo imeli tako lepo število šol. Za ilustracijo žalostnih razmer neke šole naj omenimo sledeče pismo:

Na prvi poziv nisem odgovoril, kajti v šolskem letu 1927/28 nismo imeli šole, v šolskem letu 1926/27 pa tudi le pripravljalni razred za poskus, če je sploh mogoče pri nas organizirati obrtno nadaljevalno šolo, pa tako, da bi od te imeli koristi vajenci in mojstri. Objektivno rečeno, sem oral ledino. Zbral sem 41 vajencev, ki so plačali odnosno bi imeli plačati za kritje stroškov celega tečaja po 20 dinarjev. Plačalo pa je le 33. Za kritje vseh stroškov sem imel torej skupaj 660 Din.

Za ta denar je prejel vsak vajenec: zvezke za računstvo, spise in lepomisje, svinčnik, pero s peresnikom, potrebno število risalnega papirja, poštne tiskovine za izpolnjevanje nakaznic, spremnic in čekovnih položnic, črnilo. Za pisalne potrebščine vsakega poedince smo potrošili tekom petmesečnega tečaja po 11 Din, skupaj 451 Din. Kupili smo acetijsko lampo za 150 Din in porabili za 36 večernih sestankov, 2 sestanka po 5 ur 36 kg karbita, ki je stal 288 Din. Skupaj smo potrošili torej 889 Din, iz lastnega sem kril 229 Din.

Skupaj sem imel 126 učnih ur, poučeval sem vedno sam, prejel za svoje delo nič, baš nasprotno, plačal sem iz lastnih sredstev 229 Din. Mislim, da to dejstvo že samo pove, zakaj ne poročam rad o tem tečaju.

Dodati pa moram, da sem svoj namen popolnoma dosegel. Spoznal sem, da je obrtno-nadaljevalna šola pri nas zelo potrebna ter da se jo da urediti, ako imamo na razpolago vsaj 3 moške učne moči in učilnice. V lanskem letu pa sem bil na šoli edina moška moč, pa tudi sedaj je tako. Imamo 6-razredno šolo, toda le 4 učilnice. Po zimi smo imeli osnovni pouk od 8. do 5. ure, potem pa so prišli vajenci do 7. ure, to se pravi, da so bile naše učilnice res po tovarniško zaposlene in jaz sem imel te-

densko 37 učnih ur zaposlenosti. Ako bi imeli 3 moške moči, pa ne neizkušene novince in še dve učilnici, bi takoj organiziral popolno obrtno nadaljevalno šolo, kajti v našem šolskem okolišu je sedaj do 70 vajencev, ki so brez vsakega pouka.

Gorenjega seveda nisem omenil zato, da bi se pritoževal, ne, le to sém hotel dokazati, da imamo tudi take nadlajevalne tečaje, o katerih učitelj ne poroča rad.

(Nadaljevanje sledi.)

Angleška zaščitna carina.

Baldwin se je pred par dnevi prvič izrazil o stališču skupnega ministrskega sveta glede vprašanja zaščitne carine za železo in jekleno industrijo. Podarjal je enotno naziranje vseh ministrov v tem vprašanju. Vprašali so ga, če razmotriva imenovanje odbora, ki naj proučuje uvedbo zaščitne carine za železo in jekleno industrijo, kot varnostne odredbe proti nizozemski konkurenci, je Baldwin odgovoril, da zastopa vlada še zmeraj politiko, objavljeno leta 1925 ter da je mnenja, da bi taka komisija ne imela nabenege koristnega namena. Vlada zasleduje vprašanje železne in jeklene industrije z veliko pozornostjo in je pripravljena, da bo na katerikoli drug način pripomogla k odstranjenju depresije.

Drugje beremo, da je bila debata glede zaščitne carine v ministrskem svetu zelo živahna. Kot počitniški kompromis veljajo sledeče točke:

1. Do oktobra se odredijo vsi ministri programatičnim govorom za zaščitno carino ali proti nji.

2. Baldwin izdela do oktobra za konservativno stranko zborovanje v Yorkmouthu gospodarski program.

3. Pristaši in nasprotniki zaščitne carine stavijo strankinem zborovanju k Baldwinovemu programu načelne dopolnilne predloge; glasovanje je prosto.

4. Sprememba kabineta se ravna po večinskih razmerah na strankinem zborovanju.

Doslej so imeli na takih zborovanjih večino zmeraj zagovorniki zaščitne carine. Njih neprijetne predloge je pa strankino vodstvo večkrat odložilo.

Parlament je šel do 6. novembra na počitnice. V zbornici lordov so prebrali ob navzočnosti članov poslanske zbornice običajni kraljevi prestolni govor, ki podaja najprvo pregled čez izvenpolitične dogodke tega leta, ki torej govori tudi o gospodarskem vprašanju. Pravi, da sta kritični položaj kovinske industrije in rastoča brezposelnost povod velikih skrbi. Vlada je zasnovala razbremenilni načrt lokalnih davkov za poljedelstvo in za kovinsko industrijo, s čimer misli odpraviti brezposelnost in depresijo v industriji. Torej polno naporov, znamenje težkega in kritičnega položaja.

ZITNI PRIDELEK.

Položaj na evropskih žitnih trgih zavisi v prvi vrsti od pridelka v velikih žitnih državah kontinenta, zlasti v jugovzhodni Evropi. V Jugoslaviji cenijo poučeni krogi pridelek pšenice na 30 milijonov met. stotov. Ker je žetev splošno končana, se more ugotoviti, da so pridelali izborne kvalitete. Povprečna teža znaša 79 do 80 napram 76 do 77 v lanskem letu. Letos bo na razpolaganje za izvoz okoli 100.000 vagonov pšenice. Glej našo zadnjo notico o financiranju pšeničnega pridelka. O Ogrski smo že pisali. Zadnji dež ni zadostoval za odstranitev nevarnosti glede slabe letine koruze. V Češkoslovaški je položaj še razmeroma nejasen. Vsled visokih cen krmil računijo s tem, da bo velik del mlevskih izdelkov porabljen za krmo. V Zahodni Evropi je žetev končana in je pokazala dobre kvalitete. So pa nekateri, ki trdijo, da je pridelek na Francoskem precej manjši kot je bil lani. Na ameriškem kontinentu so izgledi pridelka zelo ugodni. V severoameriškem pasu letne pšenice je razvoj pšenice dobro napredoval; zlasti na severovzhodu upajo na prav bogat pridelek. V Kanadi se ni nič spremenilo in so izgledi pridelka slejkoprej zelo ugodni. Tendence rži kaže skoraj stalno dvigajočo se smer. Pridelek je menda vendarle manjši kot so v začetku

mislili, kajti transporti znašajo samo tretjino one množine, ki je bila lani ob tem času na potu. Mednarodni poljedelski zavod v Rimu ocenjuje splošni žitni pridelek prav ugodno; najbolj pomembno je to, da je pridelek dober tako v Evropi kot v Ameriki.

* * *

O UMETNI SVILI.

Združila se bosta oba velika holandska koncerna umetne svile, Enka in Breda. — »Financial News« poročajo iz Torina, da se je osnovala nova italijanska družba umetne svile, koje naložba bo obstojala v finančnih operacijah v Italiji in v inozemstvu; te operacije naj pomagajo razvoju industrije in posebej še kupčije velike družbe Snia Viscosa. — Tudi v Ženevi v Švici so ustanovili novo družbo z glavnice 25 milijonov frankov; namen je udeležba v industriji umetne svile. — Po poročilu iz New-Yorka delajo obrati družbe »Tubice Artificial Silk« noč in dan, pa vseeno ne morejo zadovoljiti vsega povpraševanja. Zato bodo začeli s prizidavami, ki bodo omogočile dvakratno sedanjo produkcijo. Vidimo torej vsepovsod velik razmah te nove industrije. Artificial (izg. artifisl) = umeten, umetna, -o, silk = svila.

Gospodarska politika Italije.

Pred kratkim smo priobčili poročilo o gospodarskem stanju Italije. Ker smo sosedji, nas morajo prav posebno zanimati gospodarske razmere v Italiji, ker le na ta način moremo uspešno tekmovali. Včasih se pa moremo tudi marsikaj naučiti.

V dunajskem »Neues Wiener Journal« je priobčil italijanski minister za narodno gospodarstvo, Belluzzo, daljši članek, iz katerega posnemamo sledeče:

Pohoda ni povzročila le nacionalna reakcija proti socializmu, ki je izpodkopaval moč države in pustil prosto pot razrednemu konkurenčnemu boju, kakor tudi egoizmu raznih slojev. Če bolj natančno pogledamo, tedaj vidimo, da je bil vzrok, ustanovitve nove v resnici enotne države predvsem potreba popolne in končne združitve vseh elementov, ki so se tekom stoletnega gospodarstva navadili na to, da so ostali drug drugemu tuji. S tega vidika moramo opazovati položaj, ko je nastopil fašizem, ko je iz stranke vstopil med narod ter s pohodom črnosrajčnikov prevzel oblast. Ekonomične moči, to se pravi poljedelstvo, industrija, trgovina in delo je do tedaj država popolnoma zanemarjala ter izročala političnim nasprotstvom. Tudi so jih smatrali za neodvisne, različne, da nasprotno bistvenosti, tako da so gospodarsko materijo upravljala tri različna ministrstva, dočim je vojna na drugi strani izzvala zmešnjavo, ki je vedno bolj večala slabost centralne vlade.

Fašizem je sklenil s preteklostjo, da zopet nanovo zgradi. Predvsem je postavil namesto političnega vidika, ki je pred tem obvladoval italijansko narodno gospodarstvo, čisto gospodarsko-socialni kriterij, tako da je bilo mogoče postaviti različne probleme v pravo luč ter jih rešiti v pravem razmerju. Tako so od leta 1926 tri ministrstva za poljedelstvo, za obrt in trgovino, za javna dela in socialno skrbstvo združena v novo ministrstvo nacionalnega narodnega gospodarstva. Fašizem, ki je v vsem svojem bistvu unitaričen, ki vidi v pojmu nacije svoj življenski predpogoj in svojo religijo, ni mogel gospodarskega problema smatrati za nekaj drugega, kar je faktično, namreč enoten, organičen problem. Narodno gospodarstvo se mora izživeti v industriji in trgovini, ravnotako kakor sta industrija in trgovina navezani na poljedelstvo ter vplivata drug na drugega, dočim se delo udeležuje teh treh različnih oblik gospodarskega udejstvovanja in jim je glavni pogoj. Fuzija teh treh ministrstev pomenja tudi ustvaritev mogočne in organične centralne moči, ki združuje vse aspekte narodnega gospodarstva v eni sami veliki sintezi in ki ima možnost in pa moč, obseči vse potrebe raznih gospodarskih udejstvovanj, naj si bodo splošne ali specialne. In to je omogočilo program, ki naj uresniči cilje na-

predka, ki ga mora država na vseh poročilih zasledovati.

Fašizem je na sledeč način postavil svoj program v svrhu izvršitve svojih nalog:

1. Zvišanje in kvalitativna izpopolnitev poljedelstva in obrtne produkcije.
2. Organizacija in moralni dvig trgovine.
3. Vzgoja delavcev in pospeševanje socialnega skrbstva.
4. Organizacija kredita za poljedelstvo in obrt v zvezi z od države zaščitnimi organizmi.

Pod vodstvom duceja so potem to polagoma uresničili. V področju poljedelstva so uvedli »pšenični boj«, ki je dvignil produkcijo žita za 20%. V industriji so izvedli popolnoma nove vidike po obširnem programu. Posebno učinkovito je delovanje od vlade ustanovljenega urada za malo obrt. Omenjam nadalje urad za pospeševanje industrije svile, ki ima namen izpopolnjevati, najvažnejšo eksportno industrijo, glede katere je Italija najmočnejša producentinja na svetu. Razen dviganja produkcije smo se bavili tudi s pospeševanjem izrabe mineralnih zakladov ter dali državi potrebno zakonodajo. Konečno smo z zakonom o avtorskem pravu ustvarili najpopolnejšo zakonodajo na polju duševne lastnine.

Lotili smo se tudi kreditnega problema ter združili obstoječe hranilnice. Na ta način so se znižali administrativni stroški, vsled česar morejo boljše vršiti svojo važno gospodarsko funkcijo. Narodno gospodarsko delo fašizma, ki je energično in konstruktivno delo, se ne boji nobene naloge in rešuje vse probleme po organskem in logičnem sistemu. (Vse to seveda po besedah ministra Belluza, kajti če motrimo razvoj sam, bomo kmalu videli, da se v stvarnosti gospodarstvo v Italiji ne razvija tako kakor pravi ali bi želel minister Belluzzo.)

Trgovina.

Eksportna banka kavčuka. Enkrat smo jo že omenili. Straits Times poroča, da bodo na novi banki udeležene vlade Malajskih držav, Indokine in Holandske Indije. Producenti bodo morali odšteti eksportni banki kavčuka za vsak eksportirani funt 3 pence. Banka bo vršila posle kreditnega dajalca kavčukovih producentov, delniško glavnico bodo zbrali producenti; torej bo eksportna banka kavčuka vršila funkcije sindikata in finančnega trusta.

Eksport ruske nafte. Sokolnikov, predsednik ruskega petrolejskega sindikata, je izjavil, da si je sovjetska nafta priborila na svetovnem trgu trdno mesto in da znaša njen eksport v tekočem letu več kot trikratno predvno količino. Glavni odjemalci sovjetske nafte so od svetovnih trustov neodvisne narodne tvrdke, državni konsumenti in napol državne trgovske organizacije v raznih deželah. Več pogodb, ki jih je sindikat že sklenil, jamči nemoteno prodajo produkcije za več let.

Bombaž. Dodatno k zadnji notici priobčimo še poročilo bombažev borze v New Orleansu glede popolne cenitve ameriškega bombaževga pridelka po stanju 31. julija t. l. Trgovski pridelek je znašal po tem poročilu v letu 1927-1928 14.444.000 bal (leto prej 19.205.000), svetovna poraba 15.838.000 (17.428.000) in zaloga na koncu leta 5.298.000 bal (7.238.000). Pripomniti je, da je lani poljedelsko ministrstvo obstoječi ostanek više cenilo kot bombaževa borza v New Orleansu.

Brazilska kava. »Fkft. Ztg.« poroča iz Rio de Janeiro, da so pridelali v letu 1927/28 v Braziliji ca 25 milijonov vreč kave. Za leto 1928/29 navaja uradna cenitev samo ca 11 milijonov vreč, in sicer Rio 2-5, Santos 7-4, ostanek 1-2. Brazilija je največji producent kave na svetu in pridelava povprečno 15 do 18 milijonov vreč ali dve tretjini do tri petine svetovne produkcije. Večkrat so brazilske vrste označene s tujimi imeni boljsega glasu.

Trgovska pogajanja med Rusijo in Nemčijo se bodo zopet pričela. V zvezi s tem se je na novo porodil načrt nemško-ruske trgovske zbornice.

Denarstvo.

Italijansko posojilo za Rumunijo. Rumunski vladi se je menda posrečilo, da je sklenila z banko Commerciale Italiana posojilno pogodbo za 12 milijonov dolarjev proti zakupu tobačnega monopola. To poročilo si razlagajo tako, da rumunski ministriški predsednik ni mogel izposlovati posojila od angleških in francoskih dajalcev kreditov — brez Nemčije — in da tudi ni mogel dobiti predujma v znesku 80 mil. Sicer gre pa pri omenjenih 12 milijonih samo za šestmesečni predujem na večje posojilo, kojega pogoji so pa menda težji kot pri skupini francoskih in angleških finančnikov.

RAZSTAVE IN SEJMI.

Zveza berlinskih trgovcev kolonialnega blaga na debelo priredi poseben velesejem kolonialnega blaga, ki se bo vršil v Berlinu od 30. septembra do 30. oktobra t. l. Na velesejmu bodo razstavljeni tudi predmeti našega izvoza, kakor: suhe slive in suho sadje, pekmez in razne vrste marmelad, jajca, fižol in drugi predmeti, ki spadajo v stroko grosistov kolonialnega blaga. Velesejem posesti vsako leto povprečno 30 do 40.000 interesentov - trgovcev in predstavlja, po mnenju Generalnega konzulata kraljevine SHS v Berlinu, eno izmed najbolj ugodnih sredstev za propagando naših izvoznih predmetov. Glede velesejma bi mogla posredovati in našim interesentom pomagati tudi Pooblaščenca trgovinska agencija v Berlinu.

RAZNO.

Avstralska železna ruda za Japonsko. Angleška poročila iz Avstralije javljajo, da so sklenile japonske železne in jeklene tovarne z Avstrijo pogodbo glede vsakoletne dobave avstralske železne rude med 150.000 in 1 milijonom ton. V ta namen so ustanovili novo družbo, ki naj izkorišča skladišča rude. Od pogodbe z japonsko železno industrijo si obetajo v Avstraliji velik gospodarski razmah, in prav tako Japonci, ki hočejo zaposliti toliko in toliko ljudi, ki so sedaj brez dela.

Mednarodni kartel antracita. O angleškem kartelu antracita smo že pisali. Od Alfreda Monda ustanovljeni antracitni trust v Walesu kontrolira skoraj 90 odstotkov wališke antracitne produkcije z letnimi 4½ mil. tonami. »Evening Standard« izve, da se vršijo pogajanja z večjimi evropskimi producenti v svrhu tvorbe mednarodnega premogovnega kartela. Mond je izjavil, da mora njegov trust kontrola čez angleško antracitno produkcijo še razširiti, če hoče igrati v bodočem mednarodnem kartelu kakšno vlogo. V južnem Walesu je sedaj samo še ena samostojna antracitna skupina, s katero se pa vršijo že pogajanja glede združitve s trustom.

Cenitve bombaževga pridelka. Tvrdka Clement Curtiss v Chicago ceni pridelek bombaža na 68,5%, oziroma na 14.894.000 bal. V istem času lanskega

leta je znašala cenitev 73,1% povprečnosti. Southern Cotton Co v Dallas (Texas) navaja 68,8% (lani 70,7) in 15.242.000 bal. Mc Fadden and Bros v Filadelfiji pa govori o 70,9% napram 73,7% v lanskem letu in o 16.106.000 balah.

Fuzija Chrysler-Dodge izvršena. Pisali smo, da se bo fuzija v kratkem izvršila. Sedaj je stvar gotova. Nova organizacija je po velikosti tretje svetovno podjetje v avtomobilni industriji; razpolaga s 175 milijoni dolarjev rezerv, ima 80 milijonov dolarjev investirane glavnice, letno kapaciteto 700.000 avtomobilov in so njene delnice po borznem tečaju vredne 400 milijonov dolarjev.

United Steels. Izkaz United Steels Corpor. (Steel = Stahl = jeklo) navaja skupne dohodke za drugo četrtletje s 46,9 mil. dolarjev proti 40,9 milijonom v prvem četrtletju in 46 mil. v drugem četrtletju leta 1927. Čisti dobiček je označen s 30,4 milijoni, prej 25,9 in 30,6. Dividenda znaša kot doslej 1,75 dol. na prednostno delnico in prav toliko na osnovno delnico. Po odbitku dividendnih izplačil ostane surplus 7,11 mil. dolarjev, prej 2,57 in 7,38 mil. dolarjev.

Rastoče spojitveno gibanje na Nemškem. V zadnjem mesečnem poročilu nemške družbe Disconto beremo: Vidimo, da se na novo pričnajo snovati spojitve obratov z enakimi izdelki pri onih industrijskih panogah, ki so imele doslej že po vsej svoji strukturi malo veselja do koncentracije. Moremo imenovati ladjedelništvo, industrijo ur, mlinsko in pivovarniško industrijo. V oni izmeri, kakor je gospodarski dvig leta 1927 prinesel posameznim obratom olajšavo, se je zmanjševala pripravljenost posameznih obratov, da bi se odrekli samostojnosti. Čeprav sedaj ne moremo govoriti o spremenjeni tendenci, kaže močno koncentracijsko gibanje vendarle na slabše gospodarske razmere.

Praška avtomobilna tvrdka Vaclav Fraňek je zašla v plačilne težkoče; aktivna znašajo 500.000 Kč, pasiva 1.400.000.

Glede uvoza čevljev iz Češkoslovaške v Nemčijo je na neko vprašanje odgovoril pruski trgovski minister, da ni sedaj nobene možnosti, da bi se z državnimi odredbami zabranil ali omejil uvoz čevljev iz Češkoslovaške. Carina je vezana, uvozna prepoved ne pride v poštev. Bata nemški čevljarski industriji hudo konkurira.

Ivan Hribar:

108

Moji spomini.

Nekam kisel obraz je napravil, ko mi pokaže valila, ki so bila že za razposlatev pripravljena, in pravi: »Sedaj seveda prepuščam vso akcijo vam. Pravila prejmete takoj potrjena. Samo toliko jih spremenite, da organizacijo imenujete »Deželna zveza za tujski promet«.

Ta zveza je potem pod spretnim vodstvom dr. Valentina Krisperja sijajno uspevala. Ne samo, da je poživila zanimanje za tujski promet, ga je tudi jela reformirati po izkušnjah drugih dežel. Dr. Krisper namreč ni štedil ne truda ne novcev, da se na lastne oči pouči o modernizaciji te silno važne pridobitne panoge. Potoval je zato po drugih deželah, stopal s tamošnjimi organizacijami v stike in zveze in je potem vedel s primernim poukom prepričevati naše ljudi, da in kaj je potreba storiti, da ne zaozanemo za drugimi deželami. On je tudi znal merodajne kroge ministerstva za javna dela zainteresovati, tako da so bili »Deželni zvezi za tujski promet na Kranjskem« za njeno poslovanje zagotovljena dosti znatna vsakoletna denarna sredstva.

Po inicijativi dr. Krisperja priredila je zveza izlet naših gostilničarjev in hotelijerjev na Dunaj in na Semernik, ustanovila je posebno hotelijersko-gostilničarsko glasilo in priredila je v Ljubljani gostilničarsko šolo. Ta šola je tako zaslovela, da je bolgarska vlada nanjo poslala posebnega odposlanca, Georgija T. Pjejeva. Leta ostal je nekaj tednov v Ljubljani. Prisostvoval je predavanjem in praktičnemu pouku. Uspehi, ki so jih pokazali končni izpiti, imponovali so mu tako, da je bolgarska vlada na temelju njegovega poročila naslednjega leta priredila enako šolo v Sofiji in je nanjo pozvala predavatelja ljubljanske šole Ivana Kendo.

Najvišja točka bližnje ljubljanske okolice je oni vrh šišenskega hriba, na katerem so bile francoske šance. S tega vrha bi bil najobširnejši okrožni pogled po vsej dražestni ljubljanski okolici. Glede na to sem meseca maja 1909. leta podvzel v ministerstvu za javna dela korake, da s primernim državnim prispevkom omogoči mestni občini sezidati na tem hribu razgled-

ni stolp. Z Ivanom Koslerjem bil sem se že pred tem dogovoril, da mestu proda oni hrib in svet, kolikor bi ga bilo za udoben dostop nanj potreba. Trdno sem bil preverjen, da ta načrt izpeljem. Cesarjeva nepotrdivost mi je to onemogočila.

V zvezi z delovanjem »Deželne zveze za tujski promet« je bila tudi ustanovitev delniške družbe »Triglava«. Ta, po moji inicijativi s krepko podporo in s pomočjo dr. V. Krisperja in dr. Vinka Gregoriča ustanovljena družba je imela nalog poživiti tujski promet v divni bohinjski dolini. V ta namen je vredila hotel »Triglava« v Bohinjski Bistrici in je nameravala tudi ob bohinjskem jezeru samem — če najde za to umevanje — poskrbeti za letovišča in kopališča. Res se je jel tujski promet v Bohinju hvalevredno dvigati. Hotel »Triglava« je bil prvo leto dobro obiskan. Celo minister za javna dela Ritt je prišel na več časa tjakaj in je bil očaran od krasote našega planinskega sveta. Tudi zimski sport v Bohinjski Bistrici jel se je zadovoljivo razvijati. Na nesrečo pa delniški družbi ni uspelo dobiti sposobnega domačega najemnika za hotel. Ker ga — zvesta svojim načelom — ni marala dati kakemu Nemcu v najem, stopila je v likvidacijo. Tujski promet v Bohinju pa je od takrat vendar od leta do leta rastel in se je tega nadejati tudi za bodoče.

Danes moremo z zadovoljstvom ugotoviti, da so vsa ta prizadevanja imela že precejšen uspeh, kajti Ljubljano obiskuje na leto že čez 70.000 tujcev. V primeri z Inomostom in Solnogradom, kjer so v izdatno večji meri dani vsi pogoji za razvoj te važne panoge gospodarstva, je to gotovo veliko. V ministerstvu za javna dela so se kar čudili, ko sem jim navel to številko.

Naj še omenim, da sem v interesu tujskega prometa dal napraviti načrt za električno dvigalo na grad. Saj je z njega očarovalen pogled na bližnjo in daljnjo okolico. Venec naših, deloma z večnim snegom pokritih planin z njihovo raznoliko členovitostjo pa napravlja tako mogočen vtis, da človek kar strmi. Za grad sem imel pa drug namen. On bi naj nam bil postal, kar je Čehom Karlův Tyn, Poljakom Wawel, Nemcem Wartburg. Na zunaj naj bi bil ohranil svoje zgodovinsko lice; njega notranji prostori pa naj bi bili namenjeni deloma umetnosti, deloma praktičnim

potrebam. Občinski svet je mojo nakano odobril. Zato sem se pripravil da jo začnem izvrševati. Imel sem v tej zadevi v naučnem ministerstvu in v ministerstvu za javna dela na Dunaju že nekaj konferenc in vsa prilika je bila, da priskoči vlada mestu za preuredbo gradu in za napravo električnega dvigala s precejšnjim, na več let porazdeljenim prispevkom na pomoč. Ker sem se moral z županskega stola umakniti, ostala je stvar nerešena. Pač se mi je potrebno zdelo novega župana dr. Tavčarja opozoriti na to svojo akcijo in mu ponuditi zanjo svojo sopolmoč. Navlašč sem ga bil nekoč obiskal zaradi tega v županski pisarni. Odgovoril mi je, da dotlej, dokler ne bode končana revizija mojega županskega poslovanja, ne stori ničesar. Razumel sem. Poslovil sem se od njega a pripomnijo, da mu ta revizija ne donese razveseljivih ugotovitev. Od tedaj nisem o županskih zadevah nič več govoril z njim. O reviziji sami izpregovorim v drugem delu svojih spominov.

3./3. 1913.

10. Ljudska kopelj in mestna ubožnica.

Deloma interes za tujski promet, deloma pa tudi želja po modernizaciji mesta, vodila me je v spomladi leta 1897. na daljše potovanje po večjih mestih Nemčije. Nemška komunalna politika je namreč vzorna in vedel sem, da tamkaj najdem marsikaj takega, kar bi se s pridom dalo uvesti tudi v Ljubljani. Na to potovanje, ki je peljalo po mestih: Drazdane, Lipsko, Halle, Erfurt, Kassel, Düsseldorf, Kolin ob Reni, Frankobrod ob Moguneu in Norimberk, vzel sem s seboj načelnika mestnega stavbnega urada, stavbnega svetnika Jana Duffeta.

Prva praktična posledica tega potovanja je bila naprava ljudske kopeli v kolodvorski ulici, druga naprava jubilejske ubožnice v Vodmatu. Vzorec za ljudsko kopelj z minimalno investicijo, v kateri je ubožnejšemu delu mestnega prebivalstva omogočeno kopati se za prav nizko ceno, našla sva v Lipskem; vzorec za jubilejsko ubožnico pa v Elberfeldu. To mesto ima namreč tako prikladno vrejeno skrb za svoje ubožce, da razne velike občine pošiljajo tjakaj proučevati vprašanje. Na novo mestno ubožnico v Vodmatu sem še sedaj ponosen, kajti ona vzbuja občudovanje vseh njenih obiskovalcev.

GOSPODARSKE VESTI.

Produkcija Fordovih tovarov je po poročilih iz Detroita v zadnjih mesecih krepko narasla; v februarju je znašala 15.000 voz, v marcu 28.000, v aprilu 36.000, v maju 52.000, v juniju 73.500.

Nemški eksport železa, ki je začel narasčati v sredi julija, se je zopet dvignil. Polno je novih eksportnih naročil.

Prodaja nemškega kalijevega sindikata je dosegla v juliju skoraj 1 milijon met. stotov čistega kalija, isto višino, kot je bila dosežena že v juniju. S tem je prodaja istih lanskih mesecev zelo prekoračena. V krogih kalijeve industrije presojajo bodoči tržni položaj ugodno, ker je letina dobra in bo zato poljedelstvo več kupilo.

Angleški trust kemije bo poslal odbor strokovnjakov v Italijo, da raziskuje tam nadaljno izgradbo fabrikacije umetnih gnojil. Nadalje je bila z glavnicco 2½ mil. funtov ustanovljena nova družba z imenom »Australia«, v kateri so se spojile tri avstralske družbe.

V pretvarjanju premoga v tekočino se opazuje v zadnjem času na Angleškem velika delavnost. Z delniško glavnicco 300.000 funtov je nastala zopet nova družba, ki bo uporabljala in komercialno izrabljala nov način pretvarjanja.

Štiri tvrdke angleške svilene industrije so se spojile v eno družbo, glavnicca znaša 1 milijon funtov.

Produkcija ameriške Bemberg Corporation bo dosegla v tekočem letu ca 2½ mil. funtov umetne svilene preje. Nova tovarna, ki jo gradijo, bo pričela obratovati v letošnji jeseni in je računati za bodoče leto s podvojeno produkcijo. Vsi izdelki so do konca tekočega leta že razprodani.

Na ameriških trgih železa in jekla se je pojavilo že v juliju nenavadno živahno povpraševanje; veliko več je naročil kot pa blaga v zalogi. Produkcija surovega železa je znašala v juliju nad 3 milijone ton. V prvi polovici leta so izvozili 1.358.000 ton železa in jekla (lani 1.183.000 ton).

Brazilske kave bo v letu 1928/29 samo ca 11 milijonov vreč. Glej o tem poseben članek.

Ogrski poljedelski minister priobčuje nove cenvitve o letini, ugodnejše kot so bile zadnje, pa so bile že te ugodne. Vsebovane so glavne žitne vrste, potem pa letos prvič tudi koruza, krompir in pesa. Pridelek pšenice je ocenjen s 2435 milijoni met. stotov (lani 2093), rži 813 (568), ječmena 587 (515), ovsa 327 (326), koruze 1207 (1736), krompirja 1487 (2004), sladkorne pese 1111 (1455). O koruzi smo govorili že posebej. Glavne žitne vrste bodo dale po novi cenvitvi 6½ mil. met. stotov več kot lani; koruze, krompirja in pese bo pa precej manj.

Fordovo tovarno bodo v kratkem zgradili v Carigradu; turška vlada je sprejela tozadevno ponudbo Fordovih tovarov. Gre za montažne naprave, v katerih bodo izdelovali osebne in tovarne avtomobile ter aeroplane. Namen novega podjetja je prodaja Fordovih izdelkov v Turčiji, Perziji in drugih orientalskih deželah.

PO SVETU.

Ogrski kartel emajla, namenjen za enotno prodajo, je bil vsled nesporazumljenja med člani že po 14-dnevnem obstoju razpuščen.

Nemški izvoz železa bi moral biti v tretjem četrtletju računskega leta jeklene zveze manjši kot v drugem, zaradi izenačenja, a je bil še večji; v maju 398.000 ton, v juniju 453.000. Obenem se je uvoz znižal. Močno je tu izražena tendenca splošne konjunktura, da eksport nadomesti manjšo domačo porabo.

Nemški avtomobilni trust je bližji uresničenju kot so doslej mislili. V najbližjem času se pričakujejo odločilna pogajanja.

Tovarno glykola, kemičnega predprodukta za izdelovanje umetne svile, bodo zgradili Amerikanci v Nemčiji. Udeležena bo tudi I. G. Farben; ta družba je prijavila zopet nove načine v patentiranje.

Angleško premogarstvo je zopet v težkem položaju in so zaprli že več rudnikov. Povprečna cena 1 tone premoga vseh vrst je padla od 12 šil. 11½ pence v prvem četrtletju na 11 šil. 5 pence v drugem četrtletju.

Boj za mosulski petrolej je tudi formalno končan. Novoustanovljena družba je prevzela od evropskih kontrahentov 23,75% osnovnih delnic turške petrolejske družbe, ki izrablja koncesije.

Nemčija gradi ladje za Francijo; Cie Générale Transatlantique je naročila pri ladjedelnici Vulkan v Bremenu par ladij na račun reparacij.

Konkurz v Avstriji je bilo v juliju 51, poravnalnih postopanj 161. Napram mesecu juniju se je število dvignilo, napram lanskemu juliju je pa padlo. Splošno je bilo letos doslej za ca 20% manj insolvent kot lani.

Iz Londona v Nemčijo je bilo po poročilu »Voss. Zeitung« prepeljanih v zadnjih tednih za 2.030.000 funtov zlata.

TRŽNA POROČILA.

BAKER, SVINEC, ALUMINIJ, CINK IN CIN V JUNIJU.

Spricho poletnega zastoja na kovinskih trgih je bil razvoj cen v juliju negotov in se je šele proti koncu meseca mogla uveljaviti trdnjša tendenca. Vsled slabe konjunktura v deželah, ki kovine rabijo, so bili konsumenti povsod zelo oprezní. V Ameriki je bila kupčija mirna in so posvetili konsumenti posebno pozornost izvozu. V New-Yorku so ustanovili, kot je Trgovski list že poročal, novo kovinsko borzo, ki naj prične poslovati v oktobru; vendar pa dvomijo, da bi bila nova borza pomembna, razen za cin, in sicer zato ne, ker ji ameriški producenti sami nasprotujejo. Angleški konsumenti so kazali za nakupe le malo zanimanja, ker industrija ni dosti zaposlena. Francija je bila tudi v juliju eden najboljših kupcev na kovinskem trgu, in se zdi, kot bi dvig konsumna na Francoskem bil v tekočem letu večji kot v večini drugih držav.

Notacije kartela bakra so še zmeraj

15 centov in se niso nič spremenile. Statistični položaj zaloga se ni zboljšal, konsumenti so bili povsod oprezní.

Najslabši je bil v juniju razvoj na trgu cinka, čeprav se je svetovna produkcija v juniju zmanjšala. Razočarala je vest, da ni pričakovati pristopa ameriških producentov k bruseljskemu sindikatu. Povsod so zelo malo kupovali, in so se cene nadalje znižale.

Notacije svinec so se dobro držale, ker je nastalo začasno večje povpraševanje iz Nemčije in Rusije. Ponudbe ameriških producentov niso bile nujne, transporti iz Avstralije so se znižali. Svetovna produkcija prvega letošnjega polletja je bila približno za petino manjša kot v lanskem prvi polovici. Vendar dvomimo, da bi bilo ravnesje na svetovnem trgu že vzpostavljeno. V Ameriki je kazal konsum malo zanimanja.

Trg aluminija se v juliju napram juniju ni dosti spremenil, naročila so že več mesecev približno enaka. Francoska kupčija si je dobro opomogla in so s položajem razmeroma zadovoljni. Kupčija v Angliji je mirna, v Ameriki nekoliko živahnejša.

Najzanimivejši razvoj v zadnjem mesecu izkazuje trg cina, kjer so se cene v reakciji na prejšnji padec dvignile od 205-15 na 221 funtov. Medtem je pa produkcija zopet narasla, zlasti v Vzhodni Aziji, in se bo po začetem obratovanju številnih novih produkcijskih družb še nadalje razširila. Samo že transporti iz Malajskih držav in iz Bolivije so bili v zadnjem polletju za 17 odstotkov večji kot v istih mesecih lanskega leta. Razne nove tovarne so v gradbi, da bodo predelovale rastoče množine rude, med drugimi ena v Hongkongu in ena na Angleškem. Ti dve tovarni smo že omenili. Ameriški konsum je deloma več kupoval, a angleške tovarne so kazale le malo zanimanja; njih zaposlenost se je zmanjšala in so sklenile za bodoče četrtletje dvomesečno brezdelje. Špekulacija je izrabila nizko notacijo in je veliko nakupila, in ti nakupi so povzročili prej omenjeni dvig cene. Angleška tovarna hoče predelati polovico vse svetovne produkcije.

DOBAVA, PRODAJA.

Nabava pisalnih strojev. Poštna direkcija v Ljubljani razpisuje dobavo dveh pisalnih strojev. Natančnejši pogoji se dobe proti plačilu Din 20— pri ekonomnem odseku poštna direkcije, Sv. Jakoba trg št. 2.

Dobave. Gradbeno odeljenje Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 17. avgusta t. l. ponudbe glede dobave 6 komadov Garvens-črpalk, 60.000 kg portland-cementa, kopalnih kopalnih gob, kamene soli, denaturiranega špirta, kalcinirane in kristalne sode, naftalina, železa in žičnikov; do 21. avgusta t. l. glede dobave lesenih spojk, 100 komadov hrastovih pragov, lesenih stubov, lesenih cevi in palic ter glede oddaje železnega mostu čez Gruberjev prekop v pleskanje. — Mašinsko odeljenje Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 21. avgusta t. l.

poudbe glede dobave plinskih cevi; do 22. avgusta t. l. glede dobave 1 parnega valja, 500 kg volne iz bombaževine za ležišča; do 25. avgusta t. l. pa glede dobave 450 komadov raznih lopat. — Sabračajno-komercialno odeljenje Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 25. avgusta t. l. ponudbe glede oddaje 1 železne blagajne v popravilo.

— Generalna direkcija državnih železnic, delavnica v Mariboru, sprejema do 20. avgusta t. l. ponudbe glede dobave oblek ter glede dobave jadrenine in modrega gradla. — Mašinsko odeljenje Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 24. avgusta t. l. ponudbe glede dobave raznih gorilcev, oklopnih cevi za dovod kisika, azbestnih rokavic za varitelje, stekel za očala, raznih vijakov, valjarjev itd. — Direkcija državnega rudnika v Kakanju sprejema do 22. avgusta t. l. ponudbe glede dobave 60.000 kg portland-cementa, 1 emajlirane kadi; do 29. avgusta t. l. glede dobave 1 elektromotorja. — Direkcija državnega rudnika v Brezi sprejema do 23. avgusta t. l. ponudbe glede dobave usnatih jermen. — Direkcija državne železare Vreš-Majdan sprejema do 24. avgusta t. l. ponudbe glede dobave 7000 kg kristalnega sladkorja in 5000 kg sladkorja v kockah. — Generalna direkcija državnih železnic, delavnica v Mariboru, sprejema do 21. avgusta t. l. ponudbe glede dobave 150 ton kovaškega koka; do 25. avgusta t. l. pa glede dobave 1650 komadov žarnic. — Dne 23. avgusta t. l. se bo vršila pri Komandi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani ofertalna licitacija glede oddaje generalnega popravila vojašnice Kralja Petra I. v Mariboru. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesantom na vpogled. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 21. avgusta t. l. pri Komandi mesta v Čakovcu glede dobave 200.000 kilogramov slame; dne 22. avgusta t. l. pri Komandi vojnega okruha v Karlovcu glede 106.000 kg ovsa in pri Komandi vojnega okruha v Varaždinu glede dobave 200.000 kg slame; dne 23. avgusta t. l. pri Komandi vojnega okruha v Karlovcu glede dobave 84.000 kg slame, pri Intendanturi Komande Savske divizijske oblasti v Zagrebu glede dobave 498.000 kg ovsa, pri Komandi vojnega okruha v Varaždinu glede dobave 435.000 kg sena in pri Komandi mesta v Čakovcu glede dobave 188.000 kg ovsa; dne 24. avgusta t. l. pri Komandi vojnega okruha v Karlovcu glede dobave 127.000 kg sena, pri Komandi mesta v Čakovcu pa glede dobave 483.000 kg sena; dne 25. avgusta t. l. pri Intendanturi Komande Savske divizijske oblasti v Zagrebu glede dobave 560.000 kg sena, pri Komandi vojnega okruha v Varaždinu glede dobave 155.000 kg ovsa. Dne 27. avgusta t. l. pri Intendanturi Komande Savske divizijske oblasti v Zagrebu glede dobave 352.000 kg slame. — Pogoji so na vpogled pri omenjenih komandah.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesantom na vpogled.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesantom na vpogled.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesantom na vpogled.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesantom na vpogled.

Veletrgovina
kolonijalne in
špecerijske robe

Ivan Jelačin
Ljubljana

Zaloga
sveže pražene
kave, mletih dišav
in rudninske vode

Težna in solidna
posredništvo

Štelevajte ceniki

MALINOVEC iz
lekarnarstva
dr. G. Piccoli v Ljubljani, Dunajska c.

je steroznen kot pristni naravni izdelek, z najfinjšim sladkorjem vkuhan, brez umetne barve in ne vsebuje nikakih kemičnih pridelkov za konzerviranje. — Oddaja na drobno in veliko. — Cena nizka.

— TRGOVINA —
VID MURKO
MARIBOR
MELJSKA CESTA ŠTEV. 24
prodaja: suhe gobe,
fižol, zamaške, male
in velike.
Na drobno in na debelo!

Priporoča se
hotel in restavracija
„MIKLIČ“
Ljubljana
(nasproti glav. kolodvoru).
Sobe za tujce. Najboljša in cena
vlna. Vedno sveže pivo. Priznana
dobra kuhinja. Lep vrt.

Trgovci, oglašajte v „Trgovskem listu“!

TRG.-IND. D. D.
TISKARNA
MERKUR
Ljubljana
Gregorčičeva ul. 23

se priporoča za tisk
vsakovrstnih tisko-
vin za trgovino, obrt
in industrijo ter za
urade, društva i. t. d.

Lastna
KNJIGOVEZNICA
Telefon 2888

Ustanovljeno 1852.
TEOD. KORN
LJUBLJANA
POLJANSTVA CESTA ŠT. 8
(preje Henrik Korn)

Krovec, stavbni, galante-
rijski in okrasni klepar.
Instalacija vodovodov.
Naprava strelovodov.
Kopalniške in klosetne naprave.

CENTRALNA KURJAVA
Izdelovanje posod iz ploče-
vine za firnež, barvo, lak
in med vsake velikosti ka-
kor tudi posod (škafle) za
konzerve in
litografiranih ambalaž.